

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף לה

קושיא: והרי למדנו לעיל במשנתנו לגבי שנים שקידשו שתי נשים והוחלפו ובא כל אחד על אשת חברו, שצריך להפרישן מבעליהן ג' חדשים כדי להבחין, אבל אם היו אותן הנשים קטנות שאינן ראויות ללדת שאין לחשוש שמא התעברו, מחזירים אותן מיד לבעליהן. א"כ מוכח שלא גוזרים קטנה משום גדולה.

תירוץ: באמת גוזרים קטנה משום גדולה, והמשנה שהתירה לקטנה זה משום שהוראת שעה היתה.

קושיא: וכי אירע אז כזה מעשה שהוחלפו נשים? והרי המשנה לא אומרת 'מעשה בשנים שקידשו...' אלא 'שנים שקידשו...!'

תירוץ: באמת גוזרים קטנה משום גדולה, והמשנה שהתירה לקטנה זה משום שהוראת שעה היתה.

תירוץ: באמת לא היה מעשה כזה וגוזרים קטנה משום גדולה, והמשנה התירה משום שלא מצוי שיוחלפו נשים ולכן במקרה כזה לא גוזרים.

לישנא אחרינא: גירסה אחרת בדברי שמואל: אמר שמואל, כל הנשים שנבעלו צריכות להמתין ג' חדשים, חוץ מגיורת ומשוחררת גדולה.

מדברי שמואל שאמר 'חוץ מגיורת ומשוחררת גדולה' משמע שכל הנשים שצריכות להמתין מדובר דווקא בגדולות, וא"כ קטנה בת ישראל אינה צריכה להמתין ג' חדשים.

ובמאי? באיזה מקרה מדובר שקטנה בת ישראל אינה צריכה להמתין? אם מדובר בקטנה שמיאנה, והרי שמואל כבר אמר זאת פעם אחת שאינה צריכה להמתין, ומדוע חזר על זה שוב. ואם מדובר שבעלה נתן לה גט, הרי שמואל סובר שכן צריכה להמתין. אלא מדובר בקטנה שזינתה, ולא גזרו בה משום שזהו דבר שלא מצוי.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור
052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

קושיא: והרי בגיורת ומשוחררת גדולה כן מצוי זנות, ומדוע לא גזרו בהן כדי שנוכל להבחין בין הזרע שנזרע שלא בקדושה לבין הזרע שנזרע בקדושה?

תירוץ: שמואל סובר כרבי יוסי שלא גזר, ולמסקנת הגמ' לקמן הטעם הוא משום שכל אשה המזנה מתהפכת כדי שיצא הזרע ממעיה ולא תתעבר.

אשה מזנה משמשת במוך: נותנת באותו מקום דבר רך כגון צמר גפן כדי שלא תתעבר.

אביי מקשה: בשלמא גיורת כיון שדעתה להתגייר שומרת את עצמה ונותנת מוך לפני שמתגיירת כדי שתוכל להבחין, וכן שבוייה ושפחה כיון ששומעות שעומדות להשתחרר שמורות את עצמן ונותנות מוך, אבל שפחה שיוצאת בשן ועין (= שהאדון שלה הוציא לה שן או עין והיא יוצאת עקב כך לחופשי) הרי לא ידעה שזה מה שיקרה לה ולא שמרה את עצמה, ומדוע אינה צריכה להמתין? ואם תאמר שרבי יוסי מודה במקרה שבא ממילא (= שלא ידעה שיבוא ולכן לא שמרה עצמה) צריכה להמתין, זה אי אפשר לומר, שהרי רבי יוסי סובר שאפילו אנוסה ומפוחה אינה צריכה להמתין (= ואונס הוא דבר שבא ממילא).

אלא אמר אביי: הטעם הוא משום שכל אשה המזנה מתהפכת כדי שלא תתעבר, ואף היוצאת בשן ועין מתהפכת, לפי שלהתהפך זהו דבר קל שאין בו טורח, וכיון שאינה רוצה להתעבר הרי היא מתהפכת.

למדנו במשנתנו לעיל - ואם היו כהנות (= אותן הנשים שהוחלפו) **נפסלו מן התרומה** (= מהסוגיא כאן משמע שהגירסה היא - נפסלו מן ה**כהונה** כלומר שנאסרו לבעליהן הכהנים):

קושיא: משמע שדווקא אם היו בנות כהנים, אבל אם היו ישראליות הנשואות לכהנים לא נפסלו מן הכהונה, והרי אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה אפילו אם היא בת ישראל?

תירוץ: צריך לגרוס במשנה 'ואם היו נשי כהנים'.

קושיא: א"כ משמע שדווקא אשת כהן שנאנסה נפסלת לכהונה ולא אם היא אשת ישראל, והרי אמר רב עמרם - דבר זה אמר לנו רב ששת והאיר את עינינו ממשנה - אשת ישראל שנאנסה למרות שמותרת לבעלה, אבל אם ימות בעלה אסור לה להינשא לכהן. הרי שאף אשת ישראל שנאנסה נפסלת לכהונה.

(המשך בדף הבא ↓)

בבא מתרץ: כוונת המשנה שאם הן היו כהנות הנשואות לישראל נפסלו מלאכות בתרומת בית אביהן. ביאור: נאמר "וּבֵית כֹּהֵן כִּי תִהְיֶה אֱלֻמְנָה וְגֵרוּשָׁה וְזָרַע אֵין לָהּ, וְשִׁבְיָה אֶל בֵּית אָבִיהָ כְּנַעֲוִיָּה מִלְחָם אָבִיהָ תֹאכֵל" דהיינו שבת כהן הנשואה לישראל אסורה לאכול בתרומה, אבל אם היא התאלמנה או התגרשה ואין לה זרע מבעלה הרי היא חוזרת לבית אביה ומותר לה לאכול בתרומה כפי שהייתה לפני שהתחתנה. במקרה של משנתנו (= שהן בנות כהן הנשואות לישראל והוחלפו) אם הן התאלמנו או התגרשו ללא זרע אין הן חוזרות לאכול בתרומה, לפי שהן נפסלו לאכול בתרומה מחמת הזנות (= שהוחלפו).

הדרן עלך ארבעה אחין

פרק רביעי. משנה: החולץ ליבמתו: יבמה צריכה להמתין שלושה חודשים לאחר מיתת בעלה, בכדי לדעת האם היא מעוברת ואינה צריכה חליצה (אם הולד לא יהא נפל). לאחר שלושה חודשים רוב הנשים ניכר עוברן. החולץ ליבמתו בתוך שלושה חודשים, ולאחר מכן נמצא שהיא מעוברת וילדה וולד של קיימא – מתברר למפרע שהחליצה לא היתה כלום.

יבמה שעשתה 'חליצה' יש לה דין של 'גרושה' ולכן היא נאסרת בקורביו של החולץ וכן הוא אסור בקרובותיה, ואם היא כוהנת היא נאסרת לכהן. אמנם מכיון שכאן החליצה לא היתה כלום היא לא נחשבת לגרושה.

אבל אם הולד היה נפל (וכל שמת בתוך ל" יום ללידה נחשב לנפל) מתברר שהחליצה היתה אמת ולכן היא נחשבת לגרושה.

הכונס את יבמתו: בתוך שלושה חודשים ולאחר מכן נמצאת מעוברת וילדה וולד של קיימא, יוציא את היבמה ושניהם חייבים קרבן חטאת על העבירה ששוגג. (אבל אם כנס אותה לאחר שלושה חודשים, פטורים מקרבן כי הם נחשבים לאנוסים-תוס').

ספק בן ט' (חודשים) לראשון ספק בן ז' (חודשים) לאחרון: שנולד לאחר ז' חודשים מזמן היבום שהיה בתוך ג' חודשים למיתה (כי מינימום 7 חודשים דרושים לעובר). בכזה מקרה הולד כשר בכל מקרה משום שאו שהוא בן של הראשון או שהוא בן של האחרון.

גמרא: איתמר החולץ למעוברת: כלומר חלץ לה אפילו שידע שהיא מעוברת (-תוס') ואחר כך הפילה את ולדה לדעת רבי יוחנן התברר למפרע שהיתה זו חליצה מעולה ולכן אינה צריכה שוב חליצה, אבל לדעת ריש לקיש לא אומרים שהתברר למפרע הדבר, ומכיון שבזמן החליצה היתה מעוברת לא חלה החליצה, וצריכה שוב חליצה מהאחים. הגמרא מבארת את מחלוקתם בסברא ובדרש הפסוק.

"ובן אין לו" עיין עליו: כלומר דורשים את המילה 'אין' שהיתה אמורה להיכתב בכתיב חסר 'אין', ולומדים מהכתיב המלא 'אין' לעיין ולבדוק האם היא מעוברת ויש לה בן. ומכיון שהיא מעוברת אין החליצה כשרה כי התורה צייתה לעיין ולהמתין מלחלוץ עד שיתברר האם יש לה בן או לא.

איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש: למדנו במשנה שאם חלץ ליבמה ואחר מכן ילדה ולד שאינו של קיימא הוא אסור בקורבתייה והיא בקרוביו, ופסולה מן הכהונה. כל זה מתאים רק אם נסבור שהחליצה למעוברת שמה חליצה, ולכן היא נחשבת לגרושה. אבל לדעת ריש לקיש שלא שמה חליצה מדוע היא נחשבת לגרושה?

איכא דאמרי איתיביה **ריש לקיש** לרבי יוחנן: מדברי המשנה הנ"ל. מכך שהמשנה לא כתבה במפורש שאינה צריכה חליצה אלא 'ופסלה מן הכהונה' משמע שזהו רק משום חומרא אך עדיין היא צריכה חליצה, וזה מתאים רק לדעת ריש לקיש שהחליצה שנעשתה למעוברת לא שמה חליצה. ואילו לדעת רבי יוחנן היתה צריכה המשנה לכתוב במפורש שאינה צריכה חליצה?

איתיביה רבי יוחנן... אין הולד וכו': למדנו במשנה שהכונס את היבמה ולאחר מכן ילדה ולד שאינו של קיימא יקיים אותה לאשתו. ואילו לדעת ריש לקיש שביאה במעוברת לא שמה יבום, אם כן צריך לחזור ולבעול אותה? הגמרא מתרצת שבאמת לריש לקיש 'יקיים' הכוונה יחזור ויבעול ויקיים.

איכא דאמרי: **ריש לקיש** מקשה מדברי המשנה הנ"ל על רבי יוחנן. כי 'יקיים' משמע יחזור ויבעול ויקיים (-להבנת האיכא דאמרי), ואילו לדעת רבי יוחנן היה צריך להיות כתוב 'רצה יוציא רצה יקיים' שהרי הביאה הראשונה כבר קנתה אותה?

מיתבי: על רבי יוחנן מברייתא: הכונס את יבמתו ונמצאת מעוברת לא תנשא צרתה של היבמה, מחשש שמא יהא הולד בן קיימא. הגמרא מיד מקשה על כך: שהרי בדיוק להיפך אם יהא הולד בן קיימא נמצא שלא היו צריכות כלל יבום ומותרות לשוק?

ומתרצת שצריך לגרוס לא תנשא צרתה 'שמא לא יהא הולד בן קיימא' - ואז לדעת ריש לקיש שיבום של מעוברת לא היה יבום, ממילא שתי הנשים זקוקות ליבום (או חליצה) של אחת מהן, ולכן הצרה אסורה להינשא. אבל לדעת רבי יוחנן שיבום של מעוברת כשר, הרי כבר נפטרה הצרה ביבום המעוברת?

אמר אביי: לכולי עלמא ביאת מעוברת לא שמה ביאה (אפילו אם אח"כ לא היה לה ולד), וכל המחלוקת בין רבי יוחנן לריש לקיש היא רק בחליצת מעוברת (שלאחר מכן לא היה לה ולד) האם שמה חליצה או לא. [בטעם הדבר שבביאה לכו"ע לא שמה ביאה: נחלקו המפרשים האם זה מדאורייתא, או רק מדרבנן מחשש שמא ימצא הולד של קיימא ויבוא לידי איסור ולכן פסלו את היבום במעוברת].

אמר ליה רבא: רבא לא מסכים עם אביי, כי כלל בידינו שחליצה שווה ליבום.

אלא אמר רבא: באמת גורסים בברייתא כבתחילה 'שמא יהא הולד בן קיימא' וממילא יבום המעוברת לא היה יבום וכן החליצה לא היתה חליצה, ולכן הצרה אינה יכולה להינשא עד שיוולד הבן, שהרי עדיין אין מה שיפטור אותה (כי אין כאן יבום או חליצה, וגם אין כאן בן).